11
පාඩම

තමන් හැඳී අනුන් හදන භික්ෂුව

(ධම්මඤ්ඤූ සූත්‍රය)

සත්තහි භික්ඛවෙ ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අංජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි සත්තහි?

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මඤ්ඤූ ච හොති අත්ථඤ්ඤූ ච, අත්තඤ්ඤූ ච මත්තඤ්ඤූ ච කාලඤ්ඤූච පරිසඤ්ඤූ ච පුග්ගලපරොවරඤ්ඤූ ච

(1) කථඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මඤ්ඤූ හොති. ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං ජානාති සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං. නො චෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං ජානෙය්‍ය සුත්තං ගෙය්‍යං වෙය්‍යාකරණං ගාථං උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං නයිධ ධම්මඤ්ඤූති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු ධම්මං ජානාති සුත්තං ගෙය්‍යං - පෙ - අබ්භුතධම්මං වෙදල්ලං, තස්මා භික්ඛු ධම්මඤ්ඤූති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ.

(2) අත්ථඤ්ඤූ ච කථං හොති. ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු තස්ස තස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති ''අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො, අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො'' ති. නො චෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛු තස්ස තස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානෙය්‍ය ''අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො, අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථොති'' නයිධ අත්ථඤ්ඤූති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු තස්ස තස්සෙව භාසිතස්ස අත්ථං ජානාති '' අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො, අයං ඉමස්ස භාසිතස්ස අත්ථො''ති. තස්මා අත්ථඤ්ඤූති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ, අත්ථඤ්ඤූ.

(3) අත්තඤ්ඤූ ච කථං හොති. ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තානං ජානාති එත්තකොම්හි සද්ධාය සීලෙන සුතෙන චාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙනාති. නො චෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තානං ජානෙය්‍ය එත්තකොම්හි සද්ධාය සීලෙන සුතෙන චාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙනාති, නයිධ අත්තඤ්ඤූති වුච්චෙය්‍ය, යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු අත්තානං ජානාති එත්තකොම්හි සද්ධාය සීලෙන සුතෙන චාගෙන පඤ්ඤාය පටිභානෙනාති. තස්මා අත්තඤ්ඤූති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ අත්ථඤ්ඤූ අත්තඤ්ඤූ.

(4) මත්තඤ්ඤූ ච කථං හොති. ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු මත්තං ජානාති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං පටිග්ගහණාය; නො චෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛු මත්තං ජානෙය්‍ය චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං පටිග්ගහණාය, නයිධ මත්තඤ්ඤූති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු මත්තං ජානාති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං පටිග්ගහණාය, තස්මා මත්තඤ්ඤූති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ අත්ථඤ්ඤූ, අත්තඤ්ඤූ මත්තඤ්ඤූ.

(5) කාලඤ්ඤූ ච කථං හොති. ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලං ජානාති: අයං කාලො උද්දෙසස්ස, අයං කාලො පරිපුච්ඡාය, අයං කාලො යොගස්ස, අයං කාලො පටිසල්ලානායාති. නො චෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලං ජානෙය්‍ය, අයං කාලො උද්දෙසස්ස, අයං කාලො පරිපුච්ඡාය, අයං කාලො යොගස්ස, අයං කාලො පටිසල්ලානායාති නයිධ කාලඤ්ඤූති වුච්චෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු කාලං ජානාති: අයං කාලො උද්දෙසස්ස, අයං කාලො පරිපුච්ඡාය, අයං කාලො යොගස්ස, අයං කාලො පටිසල්ලානායා'ති තස්මා කාලඤ්ඤූති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ අත්ථඤ්ඤූ අත්තඤ්ඤූ මත්තඤ්ඤූ කාලඤ්ඤූ.

(6) පරිසඤ්ඤූ ච කථං හොති. ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු පරිසං ජානාති: අයං ඛත්තිය පරිසා, අයං බ්‍රාහ්මණ පරිසා, අයං ගහපතිපරිසා, අයං සමණපරිසා, තත්ථ එවං උපසඞ්කමිතබ්බං, එවං ඨාතබ්බං, එවං කත්තබ්බං, එවං නිසීදිතබ්බං, එවං භාසිතබ්බං, එවං තුණ්හී භවිතබ්බන්ති. නො චෙ භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිසං ජානෙය්‍ය: අයං ඛත්තියපරිසා, අයං බ්‍රහ්මණපරිසා, අයං ගහපති පරිසා, අයං සමණපරිසා, තත්ථ එවං උපසඞ්කමිතබ්බං, එවං ඨාතබ්බං, එවං කත්තබ්බං, එවං නිසිදිතබ්බං, එවං භාසිතබ්බං, එවං තුණ්හී භවිතබ්බන්ති, නයිධ පරිසඤ්ඤූති වුච්චෙය්‍ය, යස්මා ච ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු පරිසං ජානාති: අයං ඛත්තියපරිසා, අයං බ්‍රාහ්මණපරිසා අයං ගහපතිපරිසා, අයං සමණපරිසා, තත්ථ එවං උපසඞ්කමිතබ්බං, එවං ඨාතබ්බං, එවං කත්තබ්බං, එවං නිසීදිතබ්බං, එවං භාසිතබ්බං, එවං තුණ්හී භවිතබ්බන්ති. තස්මා පරිසඤ්ඤූති වුච්චති. ඉති ධම්මඤ්ඤූ අත්ථඤ්ඤූ අත්තඤ්ඤූ මත්තඤ්ඤූ කාලඤ්ඤූ පරිසඤ්ඤූ.

(7) පුග්ගලපරොවරඤ්ඤූ ච කථං හොති. ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ද්වයෙන පුග්ගලා විදිතා හොන්ති. ද්වෙ පුග්ගලා: එකො අරියානං දස්සනකාමො, එකො අරියානං න දස්සනකාමො. ය්වායං පුග්ගලො අරියානං න දස්සනකාමො එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. ය්වායං පුග්ගලො අරියානං දස්සනකාමො එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

ද්වෙ පුග්ගලා අරියානං දස්සනකාමා: එකො සද්ධම්මං සොතුකාමො, එකො සද්ධම්මං න සොතුකාමො. ය්වායං පුග්ගලො සද්ධම්මං න සොතුකාමො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. ය්වායං පුග්ගලො සද්ධම්මං සොතුකාමො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

ද්වෙ පුග්ගලා සද්ධම්මං සොතුකාමා: එකො ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති, එකො අනොහිතසොතො ධම්මං සුණාති. ය්වායං පුග්ගලො අනොහිතසොතො ධම්මං සුණාති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො, ය්වායං පුග්ගලො ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

ද්වෙ පුග්ගලා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති: එකො සුත්වා ධම්මං ධාරෙති, එකො සුත්වා ධම්මං න ධාරෙති, ය්වායං පුග්ගලො සුත්වා ධම්මං න ධාරෙති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො, ය්වායං පුග්ගලො සුත්වා ධම්මං ධාරෙති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

ද්වෙ පුග්ගලා සුත්වා ධම්මං ධාරෙන්ති: එකො ධතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, එකො ධතානං ධම්මානං අත්ථං න උපපරික්ඛති. ය්වායං පුග්ගලො ධතානං ධම්මානං අත්ථං න උපපරික්ඛති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. ය්වායං පුග්ගලො ධතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

ද්වෙ පුග්ගලා ධතානං ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛන්ති: එකො අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො, එකො න අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො. ය්වායං පුග්ගලො න අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො. ය්වායං පුග්ගලො අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නො, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

ද්වෙ පුග්ගලා අත්ථමඤ්ඤාය ධම්මමඤ්ඤාය ධම්මානුධම්මපටිපන්නා: එකො අත්තහිතාය පටිපන්නො නො පරහිතාය. එකො අත්තහිතාය ච පටිපන්නො පරහිතාය ච. ය්වායං පුග්ගලො අත්තහිතාය පටිපන්නො නො පරහිතාය, එවං සො තෙනඞ්ගෙන ගාරය්හො, ය්වායං පුග්ගලො අත්තහිතාය ච පටිපන්නො පරහිතාය ච, එවං සො තෙනඞ්ගෙන පාසංසො.

එවං ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො ද්වයෙන පුග්ගලා විදිතා හොන්ති, එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු පුග්ගලපරොවරඤ්ඤූ හොති.

ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති - පෙ- අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සාති.

(අ.නි.4.444.448, ධම්මඤ්ඤූ සුත්ත)

අර්ථය :-

මහණෙනි, ධර්ම හතකින් යුක්ත භික්ෂූන් වහන්සේ ආහුනෙය්‍ය වෙයි. පාහුනෙය්‍ය ද වෙයි. දක්ඛිණෙය්‍ය ද වෙයි. අංජලීකරණීය ද වෙයි. ලෝකයාට උතුම් වූ පින් කෙතක් ද වෙයි. ඒ කවර ධර්ම හතකින් යුක්ත භික්ෂුවක් ද යත්.

මහණෙනි, මේ ශාසනයෙහි භික්ෂුවක් ධර්මය දන්නේ වෙයි. ධර්මාර්ථ දන්නේ වෙයි තමා පිළිබඳ ව දන්නේ වෙයි. සිව්පසයෙහි පමණ දන්නේ වෙයි. තමාගේ කාල පරිහරණය දන්නේ වෙයි. පිරිස් මැද හැසිරෙන අයුරු දන්නේ වෙයි. පුද්ගලයන්ගේ විවිධත්වය දන්නේ වෙයි.

01. ධම්මඤ්ඤූ

යම් භික්ෂුවක් කෙසේ නම් ධර්මය දන්නේ වෙයි ද ? මහණෙනි, මේ සාසනයෙහි භික්ෂුවක් සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා , උදාන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භූතධම්ම, වේදල්ල යන නවාංග ශාස්තෘ සාසනය දන්නේ වෙයි. මහණෙනි, භික්ෂුවක් සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදාන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භූතධම්ම, වෙදල්ල යන නවාංග ශාස්තෘසාසන ධර්මය නොදන්නේ නම් එම භික්ෂුව ධර්මය දන්නේ යැයි කියනු නොලැබේ. මහණෙනි, යම් භික්ෂුවක් සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදාන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්භූතධම්ම, වෙදල්ල යන ධර්මය දන්නේ නම් එහෙයින් ඒ භික්ෂුව ධර්මය දන්නේ යැයි කියනු ලැබේ. මෙසේ භික්ෂුව ධර්මය දන්නේ වෙයි.

02. අත්ථඤ්ඤූ

යම් භික්ෂුවක් කෙසේ නම් අර්ථය දන්නේ වෙයි ද ? මහණෙනි, මේ ශාසනයෙහි යම් භික්ෂුවක් ඒ ඒ කියන ලද ධර්මයන්හි අර්ථය දනී, මේ කියන ලද්දෙහි අර්ථය මෙසේ ය, මේ කියන ලද්දෙහි අර්ථය මෙසේ ය යනුවෙනි. මහණෙනි, යම් භික්ෂුවක් මේ කියන ලද්දෙහි අර්ථය මෙසේ ය, මේ කියන ලද්දෙහි අර්ථය මෙසේ යැයි ඒ ඒ කියන ලද්දෙහි අර්ථය නොදන්නේ නම් ඒ භික්ෂුව මේ සාසනයෙහි ධර්ම අර්ථ දන්නෙකැයි කියනු නොලැබේ. යම් හෙයින් මහණෙනි, භික්ෂුවක් මේ කියන ලද්දේ අර්ථය මෙසේ ය. මේ කියන ලද්දේ අර්ථය මෙසේ ය. ඒ ඒ කියන ලද දෙයෙහි අර්ථය දන්නේ ද එහෙයින් ධර්ම අර්ථ දන්නේ යැයි කියනු ලැබේ. මෙසේ භික්ෂුව ධර්මය දන්නෙක්, අර්ථය දන්නෙක් වෙයි.

03. අත්තඤ්ඤූ

යම් භික්ෂුවක් කෙසේ නම් තමා පිළිබඳ ව දන්නේ වෙයි ද? මහණෙනි, මේ සාසනයෙහි භික්ෂුවක් මම ශ්‍රද්ධාවෙන් මෙපමණ වෙමි. ශීලයෙන් මෙපමණ වෙමි ශ්‍රැතයෙන් හෙවත් ධර්ම ඥානයෙන් මෙපමණ වෙමි. ත්‍යාගශීලී භාවයෙන් මෙපමණ වෙමි, ප්‍රඥාවෙන් මෙපමණ වෙමි. පටිභාන හෙවත් වැටහීමෙන් මෙපමණ වෙමි යි තමා පිළිබඳ දන්නෙක් වෙයි. මහණෙනි, යම් හෙයකින් භික්ෂුවක් මම ශ්‍රද්ධාවෙන්, ශීලයෙන්, ශ්‍රැතයෙන්, ත්‍යාගයෙන්, ප්‍රඥාවෙන්, වැටහීමෙන් මෙපමණ වෙමියි තමා පිළිබඳ ව නොදන්නේ නම් ඒ භික්ෂුව මේ සාසනයෙහි තමා පිළිබඳ ව දන්නෙකැයි කියනු නොලැබේ. මහණෙනි, යම් හෙයකින් භික්ෂුවක් මම ශ්‍රද්ධාවෙන් ශීලයෙන්, ශ්‍රැතයෙන්, ත්‍යාගයෙන්, ප්‍රඥාවෙන්, වැටහීමෙන් මෙපමණ වෙමියි දන්නේ නම් එහෙයින් භික්ෂුව තමා පිළිබඳ ව දන්නෙකැයි කියනු ලැබේ. මෙසේ භික්ෂුව ධර්මය දන්නෙක් ද අර්ථය දන්නෙක් ද තමා පිළිබඳ ව දන්නෙක් ද වෙයි.

04. මත්තඤ්ඤූ

කෙසේ නම් භික්ෂුවක් පමණ දන්නේ වෙයි ද? මහණෙනි, මේ සාසනයෙහි භික්ෂුවක් සිවුරු, පිණ්ඩපාත, සෙනසුන්, ගිලන්පස, බෙහෙත්, පිරිකර පිළිගැනීම පිළිබඳ ව පමණ දන්නේ වෙයි. මහණෙනි, භික්ෂුවක් සිවුරු, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලන්පස, බෙහෙත් පිරිකර පිළිගත යුතු පමණ නොදන්නේ වෙයි නම් මේ සාසනයෙහි එම භික්ෂුව පමණ දන්නෙකැයි කියනු නොලැබේ. මහණෙනි, යම් හෙයකින් භික්ෂුව චීවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලන්පස, බෙහෙත්, පිරිකර පිළිගැනීමේ පමණ දන්නේ නම් එහෙයින් උන්වහන්සේ පමණ දන්නෙකැයි කියනු ලැබේ. මෙසේ භික්ෂුව ධර්මය දන්නෙක් ද අර්ථය දන්නෙක් ද තමා පිළිබඳ දන්නෙක් ද පමණ දන්නෙක් ද වෙයි.

05. කාලඤ්ඤූ

භික්ෂුවක් කෙසේ නම් කාලය දන්නෙක් වෙයි ද? මහණෙනි, මේ සාසනයෙහි භික්ෂුවක් මෙය ඉගෙනීමේ වේලාව යි, මෙය ප්‍රශ්න විමසීමේ වේලාව යි, මෙය භාවනාවේ යෙදීමේ වේලාව යි, මෙය විවේකයට වේලාවය යි දන්නේ වෙයි. මහණෙනි, යම් හෙයකින්

භික්ෂුවක් මෙය ඉගෙනීමට වේලාව ය, මෙය ප්‍රශ්න විමසීමට වේලාව ය, මෙය භාවනාවේ යෙදීමට වේලාව ය, මෙය විවේකයට වේලාව ය යි කාලය ගැන නොදන්නේ නම් උන්වහන්සේ මේ සසුනෙහි කාලය ගැන දන්නෙකැයි කියනු නොලැබේ. යම් හෙයකින් භික්ෂුව මේ ඉගෙනීමට වේලාව ය, මේ ප්‍රශ්න විමසීමට වේලාව ය, මෙය භාවනාවට වේලාව ය, මෙය විවේකයට වේලාවයැයි, කාලය ගැන දන්නේ නම් එහෙයින් උන්වහන්සේ කාලඤ්ඤූ හෙවත් කාලය දන්නෙකැයි කියනු ලැබේ.

මෙසේ භික්ෂුව ධර්මය දන්නෙක් ද, අර්ථය දන්නෙක් ද තමා ගැන දන්නෙක් ද පමණ දන්නෙක් ද කාලය දන්නෙක් ද වෙයි.

06. පරිසඤ්ඤූ

භික්ෂුවක් කෙසේනම් පිරිස් ගැන දන්නේ වෙයි ද? මහණෙනි, මේ සාසනයේ භික්ෂුවක් මේ ක්ෂත්‍රිය පිරිස ය, මේ බ්‍රාහ්මණ පිරිස ය, මේ ගෘහපති පිරිස ය, මේ ශ්‍රමණ පිරිස ය, ඒ ඒ පිරිස මැදට යායුත්තේ මෙසේ ය, එහි සිටිය යුත්තේ මෙසේ ය, එහි ක්‍රියා කළ යුත්තේ මෙසේ ය, එහි හිඳිය යුත්තේ මෙසේ ය, එහි කථාකළ යුත්තේ මෙසේ ය, එහි නිහඬව සිටිය යුත්තේ මෙසේ යැයි ඒ පිරිස් ගැන දන්නේ වෙයි.

මහණෙනි, යම් භික්ෂුවක් මේ ක්ෂත්‍රිය පිරිස ය, බ්‍රාහ්මණ පිරිස ය, මේ ගෘහපති පිරිස ය, මේ ශ්‍රමණ පිරිස ය, ඔවුන් මැදට යා යුත්තේ මෙසේ ය, එහි සිටිය යුත්තේ මෙසේ ය, ක්‍රියාකළ යුත්තේ මෙසේ ය, හිඳිය යුත්තේ මෙසේ ය, කථාකළ යුත්තේ මෙසේ ය, නිහඬව සිටිය යුත්තේ මෙසේ යැයි නොදන්නේ නම් උන්වහන්සේ මේ සසුනෙහි පිරිස් ගැන දන්නෙකැයි කියනු නොලැබේ.

මහණෙනි, යම් හෙයකින් භික්ෂුවක් මේ ක්ෂත්‍රිය පිරිස ය. මේ බ්‍රාහ්මණ පිරිස ය, මේ ගෘහපති පිරිස ය. මේ ශ්‍රමණ පිරිස ය, එහි එළඹිය යුත්තේ මෙසේ ය. සිටිය යුත්තේ මෙසේ ය. ක්‍රියා කළ යුත්තේ මෙසේ ය. හිඳිය යුත්තේ මෙසේ ය. කතාකළ යුත්තේ මෙසේ ය. නිහඬව සිටිය යුත්තේ මෙසේ ය යැයි පිරිස් ගැන දන්නේ නම් එහෙයින් එම භික්ෂුව පරිසඤ්ඤූ හෙවත් පිරිස් ගැන දන්නෙකැයි කියනු ලැබේ.

මෙසේ භික්ෂුව ධර්මය දන්නෙක් ද අර්ථය දන්නෙක් ද තමා ගැන දන්නෙක් ද පමණ දන්නෙක් ද කාලය දන්නෙක් ද පිරිස් ගැන දන්නෙක් ද වෙයි.

07. පුග්ගල පරොවරඤ්ඤූ

භික්ෂුවක් කෙසේනම් (ගුණයෙන් උස්පහත් බව අනුව) පුද්ගලයන් ගැන දැන්නෙක් වෙයි ද?

මහණෙනි, මේ සසුනෙහි භික්ෂුවට නිතර ම දෙයාකාරයකින් පුද්ගලයන් දැන ගන්නට ලැබේ.

පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි. එක් අයෙක් ආර්යයන් වහන්සේලා දක්මට කැමති ය. එක් අයෙක් ආර්යයන් වහන්සේලා දැකීමට අකමැති ය. මෙයින් යමෙක් ආර්යයන් වහන්සේලා දක්නට අකමැති වෙයි ද ඒ පුද්ගලයා ඒ කාරණයෙන් ගැරහිය යුත්තෙක් වෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් ආර්යයන් වහන්සේලා දක්නට කැමති වෙයි ද ඔහු ඒ කාරණයෙන් පැසසිය යුත්තෙක් වෙයි.

ආර්යයන් වහන්සේලා දකිනු කැමති පුද්ගලයෝ දෙදෙනෙකි. එක් අයෙක් බණ අසනු කැමති ය. එක් අයෙක් බණ ඇසීමට අකමැති ය. මෙයින් යම් පුද්ගලයෙක් බණ අසනු නොකැමැත්තේ වෙයි ද ඒ කාරණයෙන් හෙතෙම ගැරහිය යුත්තෙක් වෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් බණ අසනු කැමති වෙයි ද ඒ කාරණයෙන් හෙතෙම පැසසිය යුත්තෙක් වෙයි.

බණ අසනු කැමති පුද්ගලයෝ ද දෙදෙනෙකි. එක් අයෙක් හොඳින් කන් යොමා බණ අසයි. එක් අයෙක් හොඳින් කන් යොමු කිරීමෙන් තොරව බණ අසයි. මෙයින් යම් පුද්ගලයෙක් හොඳින් කන් යොමු නොකොට බණ අසයි ද හෙතෙම එම කාරණයෙන් ගැරහිය යුත්තෙක් වෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් හොඳින් කන් යොමුකොට බණ අසයි ද හෙතෙම එම කරුණින් පැසසිය යුත්තෙක් වෙයි.

හොඳින් කන් යොමා බණ අසන පුද්ගලයෝ ද දෙදෙනෙකි. එක් අයෙක් බණ අසා ධාරණය කරගනී එක් අයෙක් බණ අසා ධාරණය කර නොගනී. මෙයින් යම් පුද්ගලයෙක් බණ අසා ධාරණය කර නොගනී ද හෙතෙම එම කාරණයෙන් ගැරහිය යුතු ය. යම් පුද්ගලයෙක් බණ අසා ධාරණය කරගන්නේ ද ඒ කාරණයෙන් හෙතෙම පැසසිය යුත්තෙක් වෙයි.

ධර්මය අසා ධාරණය කරගන්නා පුද්ගලයෝ ද දෙදෙනෙකි. එක් අයෙක් අසා ධාරණය කරගත් ධර්මයෙහි අර්ථ විමසා බලයි. අයෙක් අසා ධාරණය කරත් ධර්මයෙහි අර්ථ විමසා නොබලයි. මෙසේ යම් පුද්ගලයෙකු අසා ධාරණය කරගත් ධර්මයෙහි අර්ථ විමසා නොබලයි ද හෙතෙම එම කරුණින් ගැරහිය යුත්තෙක් වෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් ධාරණය කරගත් ධර්මයෙහි අර්ථ විමසා බලයි ද හෙතෙම එම කරුණින් පැසසිය යුත්තෙක් වෙයි.

ධාරණය කරගත් ධර්මයේ අර්ථ විමසා බලන පුද්ගලයෝ ද දෙදෙනෙකි. එක් අයෙක් අර්ථයත් දැන ධර්මයත් දැන ධර්මානුකූලව පිළිපදින්නෙක් වෙයි. එක් අයෙක් අර්ථයත් ධර්මයත් දැන ධර්මානුකූලව පිළිපදින්නෙක් නොවෙයි. මෙයින් යම් පුද්ගලයෙක් අර්ථයත් ධර්මයත් දැන ධර්මානුකූලව පිළිපදින්නෙක් නොවේ ද හෙතෙම ඒ කරුණින් ගැරහිය යුත්තෙක් වෙයි. යම් පුද්ගලයෙක් අර්ථයත් දැන ධර්මයත් දැන ධර්මානුකූලව පිළිපදියි ද හෙතෙම එම කරුණින් පැසසිය යුත්තෙක් වෙයි.

අර්ථයත් දැන ධර්මයත් දැන ධර්මානුකූලව පිළිපදිනා පුද්ගලයෝ ද දෙදෙනෙකි. එක් අයෙක් තමාගේ යහපත පිණිස පිළිපදින්නෙක් වෙයි. අනුන්ගේ යහපත පිණිස පිළිපදින්නෙක් නොවෙයි. එක් අයෙක් තමාගේ යහපත පිණිස ද අනුන්ගේ යහපත පිණිස ද

පිළිපදින්නෙක් වෙයි. මෙයින් යම් පුද්ගලයෙක් තමාගේ යහපත පිණිස පිළිපදින්නේ වේ ද අනුන්ගේ යහපත පිණිස පිළිපදින්නෙක් නොවේ ද හෙතෙම ඒ කාරණයෙන් ගැරහිය යුත්තෙක් වේ. යම් පුද්ගලයෙක් තමාගේ යහපත පිණිසත් අනුන්ගේ යහපත පිණිසත් පිළිපදින්නේ වේ ද හෙතෙම එම කාරණයෙන් පැසසිය යුත්තෙක් වේ.

මහණෙනි, මෙසේ භික්ෂුවට නිතර ම පුද්ගලයෝ දෙයාකාරයකින් දක්නට ලැබෙත්. මහණෙනි, මෙසේ භික්ෂුව පුද්ගලයන්ගේ උස්පහත් බව දන්නේ වෙයි.

මහණෙනි, මෙම ධර්ම හතෙන් යුතු භික්ෂුව ආහුනෙය්‍ය වෙයි, පාහුනෙය්‍ය වෙයි, දක්ඛිණෙය්‍ය වෙයි, අංජලිකරණීය වෙයි. ලෝකයට උතුම් පින්කෙත වෙයි.

සූත්‍ර විවරණය

සංඝරත්නයෙහි ගුණ නවයකි. ආර්ය සංඝරත්නය බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් මැනවින් වදාළ ධර්මය හා විනය වශයෙන් ඇති නිවැරදි ප්‍රතිපදාවට පිළිපන් හෙයින් සුපටිපන්න වෙයි. කාමසුල්ලිකානුයෝගය, අත්තකිලමථානුයෝගය යන අන්ත දෙකට නොවැටී මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට පිළිපන් හෙයින් ද කය, වචනය හා සිත යන තිදොරෙහි ඇද කුද හෙවත් අකුසල් හෝ වැරදි දුරු කිරීම පිණිස පිළිපන් හෙයින් ද උජුපටිපන්න වෙයි. ඤාය නම් නිර්වාණය යි, නිර්වාණයට ගමන් කරන මග නම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය යි. ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට පිළිපන් හෙයින් ඤායපටිපන්න වෙයි, සාමීචිය නම් වතාවත්, සත්කාර, සම්මාන, උපස්ථාන ආදිය යි. ඒ සාමීචි කර්මයට සුදුසු වන පරිදි පිළිවෙත් පුරණ බැවින් සාමීචිපටිපන්න වෙයි,

ආහුන නම් දුරසිට ගෙනවිත් දෙන හෝ එවනු ලබන පුද පඬුරු ආදිය යි. එසේ දුරසිට ගෙනෙන සිව්පසයෙන් පිදීමට සුදුසු වන හෙයින් ආහුනෙය්‍ය වෙයි. නොයෙක් දෙසින් එන ආගන්තුකයන් සහ නෑදෑ හිතමිතුරන් සඳහා පිළියෙල කරන ආගන්තුක සත්කාරය පාහුන නම් වෙයි. එය ඔවුන්ටත් පෙර ආර්ය සංඝරත්නයට පිදීමට සුදුසුවන හෙයින් පාහුනෙය්‍ය වෙයි, පරලොව සුව පතා හෝ පරලොව ගිය අයට සුවපතා දෙන එම දානය දක්ෂිණාව යි. එම දක්ෂිණාව ලැබීමට සුදුසුවන හෙයින් දක්ඛිණෙය්‍ය වෙයි. ලෝවැසි ඕනෑ ම කෙනෙකු විසින් දෑත් එක්කොට පිදිය යුත්තන්ට ගරුකළ යුත්තන්ට කරන ආචාර සමාචාර හා වන්දනා සියල්ල පිළිගැනීමට සුදුසු වන හෙයින් අංජලිකරණීය වෙයි.

කෙතක බිජුවට වැපිරීමෙන් පසු කලෙක අස්වනු ලැබෙන්නා සේ මහා සංඝරත්නය කෙරෙහි ලෝ වැසියා කරන සියලු පුද පූජා සත්කාරවලින් මෙලොව පරලොව දෙලොව ම උසස් පින්පල ලැබෙන බැවින් සංඝරත්නය උතුම් පින්කෙතක් වෙයි.

මෙකී ගුණ නවයෙන් මුල් ගුණ හතර සංඝරත්නය විසින් පිළිපැදිය යුතු, තමා වෙත ඇති කරගත යුතු ගුණ හතරකි. පසුව එන ගුණ පහ සංඝරත්නයට ලෝකවාසීන්ගෙන් ලැබෙන සංග්‍රහයන් ය. පළමු වන ගුණ හතර අරි අටඟිමග පිළිපැදීමෙන් හා මාර්ගඵල අවබෝධ කිරීමෙන් සම්පූර්ණ කරගත යුතු ය. පසුව එන ගුණයන්ගෙන් කියවෙන මහජන

ප්‍රසාදය පෘථග්ජන, උපසපන්, සාමණේර කෙනෙකුට වුවද දිනා ගතහැකි ක්‍රම හතක් මෙම සූත්‍ර දේශනාවෙන් දක් වේ. වෙනත් අයුරකින් පැවසුවහොත් සුපටිපන්න ආදී පාඨයෙන් කියවෙන ආර්ය සඟගුණ වර්තමානයෙහි සංඝ සමාජයට අදාළ වේ ද යන සැකයක් තිබේ නම් එය මින් දුරු වේ. එනම්, මුල් සඟගුණ උපදවා ගැනීම බරපතල කරුණකි. එහෙත් පසුව කියවෙන ජනප්‍රසාදනීය ගුණ මෙම සූත්‍රයේ එන ධර්ම කරුණු හත තමා තුළ වර්ධනය කරගැනීමෙන් ඕනෑ ම භික්ෂුවකට හිමිකර ගත හැකි ය.

මෙහි ධම්මක්ඛු නම් ත්‍රිපිටක ධර්මය දැනගැනීම යි. මුලින් ම ධර්මය දන්නේ භික්ෂූන් වහන්සේ ය. ලොවට එය දේශනා කිරීම උන්වහන්සේට පැවරුණ වගකීම යි.

චරථ භික්ඛවෙ චාරිකං... වශයෙන් සඳහන් වන්නේ එම වගකීම පැවරූ ආකාරය යි. මහජනයා සැදැහැ උපදවාගෙන පිනට දහමට යොමු වී නිවන්මග ගමන් කරන්නේ ඒ දහම් ඇසීමෙනි. භික්ෂූන් වහන්සේ ධර්මය නොදන්නේ නම් මේ මුළු කාර්යය ම අඩපණ වන්නේ ය. අටුවා, ටීකා ඇසුරින් එම ධර්මයෙහි නිවැරදි අර්ථ දැනගත යුතු ය. එසේ නො වුවහොත් ධර්ම විරෝධී පුද්ගලයන් වැරදි අර්ථකථන දෙමින් මහජනයා නොමග යවනු ඇත. වර්තමානයෙහි එබඳු දේ සිදුවෙමින් පවතී. විවිධ දෘෂ්ටි ඇති අය තම තමන්ගේ මතයන්ට අනුව ධර්මයට අර්ථ කියති. එහි දී ඔවුන් සිදු කරන්නේ බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ අදහස් යැයි කියමින් පළමුව අටුවාව බැහැර කිරීමයි. අටුවා බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ නිර්මාණයන් නොවේ. ධර්මයට අර්ථකීමේ ක්‍රමය ඇරඹුණේ සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේගෙනි. ඒ ධම්මචක්ක පවත්තන සූත්‍ර දේශනාවට අර්ථ සපයමින් සච්චවිභංග සූත්‍රය දේශනා කිරීමෙනි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නියමය පරිදි එය සිදුවිය. එතැන් සිට ධර්මකථික මහරහතන් වහන්සේලා විසින් ධර්මයට සැපයූ අර්ථකථන අටුවා නමින් පවත්වාගෙන එන ලදි. මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේ විසින් ඒවා ලක්දිවට ගෙනවිත් සිංහලෙන් දේශනා කර ලදි. බුද්ධඝෝෂ හිමියන් සිදුකරන ලද්දේ එම හෙළටුවා පාලියට පරිවර්තනය කිරීම පමණි. එහෙයින් ධර්ම විරෝධීන්ගේ මතිමතාන්තර මැඩපැවැත්වීමට භික්ෂූන් වහන්සේලා විසින් අටුවාව ඇසුරින් ධර්මය ප්‍රගුණ කළ යුතුව ඇත.

භික්ෂූන් වහන්සේ නමකට භික්ෂුවක් වශයෙන් තමා සිටින්නේ කුමන තත්වයේ දැයි මැන බලා ගැනීමට හැකි වීම අත්තඤ්ඤු නම් වේ. එහි දී භික්ෂුවකට තිබිය යුතු ගුණාංග පහක් අවධාරණය කර ඇත. එනම්, ශ්‍රද්ධාව, සීලය, ශ්‍රැතය හෙවත් ධර්ම ඥානය, පරිත්‍යාග ශීලී බව හා ශාසනික සේවයට කැපවීමේ තරම සහ ප්‍රඥාව යි. මේ කරුණුවලින් තමන් වහන්සේ සිටින්නේ කුමන මට්ටමක දැයි භික්ෂූන් වහන්සේ දැන සිටිය යුතු එම ධර්මවලින් පිරිහී තිබුණු හොත් මහජනයාගේ අප්‍රසාදයට ලක්වන්නේ ය.

භික්ෂූන් වහන්සේගේ යැපීම සඳහා සිවුපසය අනුදැන වදාරා ඇත. එනම්, තුන්සිවුර, පිඬුසිඟා වැඩීමෙන් ලබන ආහාර, සේනාසන හා විහාරාරාම, සෞඛ්‍ය සම්පන්න ව දිවි ගෙවීමට අවශ්‍ය බෙහෙත් හා අතිරේක ගිලන්පස ආදිය යි. මින් පරිබාහිරව ද්‍රව්‍ය, දේපළ උපකරණ ගොඩගසා ගැනීම භික්ෂු ජීවිතය අවුල් වීමට හා බරක් වීමට හේතු වේ. එහෙයින් අල්පේච්ඡතාව හෙවත් අවම පහසුකම්වලින් යැපීමටත් සන්තුට්ඨිතාව හෙවත් ලද පමණින් යැපීමටත් පුරුදුවිය යුතු ය.

කාලය කලමනාකරණය භික්ෂු ජීවිතයක වැදගත් ම කරුණක් වෙයි. මෙම සූත්‍රයෙහි දක්වා ඇත්තේ ඉගෙනීම, ප්‍රශ්න විමසීම භාවනා කිරීම සහ විවේකය යන කාල හතර පිළිබඳ පමණි. භික්ෂු ජීවිතයක කාල සටහන ඒ හතර පමණක් ම නොවේ. දක්වා ඇත්තේ උදාහරණයක් පමණි. සෑම බෞද්ධ විහාරස්ථානයකත් පිරිවෙන් අධ්‍යාපන ආයතනවලත් නියමිත කාල සටහනක් තිබේ. සම්ප්‍රදායික පැවිදි කාල සටහන දින චරියාව නමින් ඔබ උගෙන ඇත. භික්ෂූන් වහන්සේ එම කාලසටහන හෝ දින චරියාවට අනුව විහාරස්ථානයේත් පිරිවෙනේත් කටයුතු කළ යුතු ය. එසේ නොවුවහොත් සංඝයා අතරත් මහජනයා අතරත් එම භික්ෂූන් වහන්සේ පිරිහෙන්නේ ය.

භික්ෂූන් වහන්සේ උත්තරීතර චරිතයකි. උන්වහන්සේ රටේ රාජ්‍ය නායකයා ඇතුළු සියලු දෙනාට වඩා ඉහළින් සිටින කෙනෙකු බව දැනගෙන වාසය කළ යුතු ය. ඒ පිළිබඳ ලොවට ම ආදර්ශය වූයේ ධර්මාශෝක රජුගේ රජ ගෙදරට වැඩම කළ නිග්‍රෝධ සාමණේරයන් වහන්සේ ය. අද ඇතැම් භික්ෂූන් වහන්සේලා තමන්ගේ මේ උත්තරීතර බව අමතක කර මහමග දී පවා කටයුතු කරන ආකාරය ඉතා අශෝභන ය. හැසිරීම පිළිබඳ නොදන්නාකම නිසා ඇතිවන මහජන අප්‍රසාදය සමස්ත ශාසනයට ම ප්‍රබල බලපෑමක් වී ඇත. ජනයා මැද හැසිරිය යුතු ආකාරය සේඛියා ධර්මවලින් පවා උගන්වා ඇත. ඒ ඒ පිරිස් මැද හැසිරෙන ආකාරය දන්නා භික්ෂූන් වහන්සේලා එමගින් තමන් වහන්සේගේ ගෞරවයත් ශාසන ගෞරවයත් ආරක්ෂා කරගනිති.

භික්ෂූන් වහන්සේ යනු මහජනයා මෙහෙයවන, මහජනයාට අනුශාසනා කරන, නායක්වය දරන කෙනෙකි. සෑම භික්ෂූන් වහන්සේ නමක් ම පුහුණුවන්නේ ඒ සඳහා ය. එහි දී ඉහත කී කරුණුවලින් තමන් සන්නද්ධ වී පුද්ගලයන් හඳුනා ගැනීමට ද පුරුදු විය යුතු ය. එසේ නොවුවහොත් ඔවුන්ගේ රැවටිලිවලට භික්ෂූන් වහන්සේ ගොදුරුවෙයි. බොහෝ අවස්ථාවල පුද්ගලයන් පිළිබඳ විමසිලිමත් වීමෙන් ඔවුන් හඳුනා ගැනීමට සිදුවේ. එහිදී හැමවිට ම, ලොව පුද්ගලයන් හොඳ නරක යන දෙපැත්තට බෙදෙන බව මෙහි දක්වේ. මෙම ස්වභාවය හඳුනාගෙන කටයුතු කළයුතු ය. ඔවුන්ට අවවාද අනුශාසනා කළ යුත්තේ එම හඳුනා ගැනීම මත පිහිටීමෙනි. එසේ හඳුනාගෙන සිටීමෙන් පුද්ගලයන්ගෙන් එල්ලවන විවිධ පීඩාවන් ඉවසා දරා ගැනීමට හැකිවේ. ශාසනික සේවය පිළිබඳ ඇතිවිය හැකි කළකිරීම් ද පාලනය කරගත හැකි ය.

මෙම කරුණුවලින් යුතු භික්ෂූන් වහන්සේ මහජනයා බලාපොරොත්තු වන අංග සම්පූර්ණ භික්ෂුවක් වන්නේ ය.

අභ්‍යාස

01. නවංග ශාස්තෘ අංග නවය සාසන වණපොත් නම් කර එහි අර්ථ විමසන්න.
02. අංගසම්පූර්ණ භික්ෂුවක් සතු ගුණාංග මෙම සූත්‍රය ඇසුරින් ලියන්න.
03. ධම්මඤ්ඤු සූත්‍රය ඇසුරින් ධර්ම දේශනාවක් සිදු කරන්න.